

Eduskunnan hallintovaliokunta

[HaV@eduskunta.fi](mailto:HaV@eduskunta.fi)

## Asiantuntijalausunto valtioneuvoston selonteosta eduskunnalle aluekehittämisen ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan lainsäädännöstä VNS 5/2025 vp

### Aluksi

Selonteossa arvioidaan alueiden kehittämisen järjestelmän ja rahoituksen toimivuutta ja vaikuttavuutta vuonna 2026 alkavan lainsäädännön uudistamisen pohjaksi. Uuden aluekehittämisen ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan lainsäädännön on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2028 alusta uuden EU-ohjelmakauden alkaessa.

### Saamelaiskäräjien huomiot selontekoon

Saamelaisten kotiseutualue koostuu Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntien alueista sekä Sodankylän kunnassa sijaitsevasta Lapin paliskunnan alueesta.<sup>1</sup> Saamelaisten kotiseutualueen elinvoimaisuuden vahvistaminen on Saamelaiskäräjille tärkeä tema, joka on nostettu vaalikaudet ylittäväksi tavoitteeksi.<sup>2</sup> Saamelaisille ja koko saamelaisten kulttuurin tulevaisuudelle on kriittisen tärkeää, että kotiseutualueella on tulevaisuudessakin mahdollisuus elää saamelaista elämää ja harjoittaa kulttuurin kivijalkoihin kuuluvia perinteisiä elinkeinoja<sup>3</sup>, jotka ovat keskeisessä roolissa saamelaisten kotiseutualueen eli koko pohjoisimman Lapin elinvoimaisuuden näkökulmasta. Perustuslain 17.3 §:n mukaan saamelaisilla alkuperäiskansana on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan.

Saamelaisten kotiseutualue on saamelaisten perinteisten elinkeinojen, kielen ja kulttuurin koti ja tämä tekee alueesta tunnistettavan ja omaleimaisen, mikä on koko Suomen etu. Jotta alue säilyisi myös tulevaisuudessa tunnistettavana ja omaleimaisena, aluekehittämisessä on oleellista kiinnittää huomiota taloudellisten resurssien jakautumiseen myös tätä tukeviin toimenpiteisiin.

Saamelaisten perustuslaissa turvattu oikeus oman kulttuurin kehittämiseen toteutuu tällä hetkellä heikosti, sillä kehittämiseen ei käytännössä ole toimivia rahoituskanavia. Olemassa olevat aluekehittämisen rahoituksen kanavat AKKE, EAKR, ESR+ ja JTF eivät Saamelaiskäräjien kokemuksen mukaan palvele saamelaisen yhteiskunnan sisältä nousevia kehittämistarpeita. Esimerkiksi saamelaisten perinteisten elinkeinojen kehittämisen ja niihin liittyvien innovaatioiden esteenä on tällä hetkellä taloudellisten resurssien puuttuminen. Rahoituksen myöntäjät eivät arvioi hankehakemuksia saamelaisesta näkökulmasta, eikä rahoituksesta päättävällä taholla ole

<sup>1</sup> Laki saamelaiskäräjistä 4 § [https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/1995/974#chp\\_1\\_sec\\_4](https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/1995/974#chp_1_sec_4)

<sup>2</sup> Saamelaisten oikeus-, elinkeino-, aineellinen kulttuuriperintö- ja ympäristöpoliittinen toimintaohjelma 2025–2027, s. 1.

<sup>3</sup> Saamelaisten perinteisiä elinkeinoja ovat poronhoito, kalastus, metsästys, keräily ja saamelainen käsityö sekä näiden nykyaikaiset harjoittamisen muodot.

päätöksenteon tueksi laaja-alaista saamelaiskulttuurin, saamelaisten perinteisten elinkeinojen ja saamelaisten kotiseutualueen eri osien tilanteiden tuntemusta.

Saamelaisten perinteisten elinkeinojen tai saamelaiskulttuurin kehittämiseen ja innovointiin rahoitusta hakevat kilpailevat rahoituksesta kaikkien muiden hakijoiden kanssa. Jo pelkästään asetelma, jossa rahoituksen saaminen on epätodennäköistä, vaikuttaa saamelaisten innostukseen hakea rahoitusta. Lisäksi on huomioitava, että nykyisissä rahoitusmekanismeissa asetetaan painopistealueet, joiden mukaisiin hankehakemuksiin rahoitusta myönnetään. Myöskään painopistealueita ei nykyisissä rahoituskanavissa mietitä saamelaisesta perspektiivistä, jolloin saamelaisille ajankohtaiset ja tärkeät kehittämishankkeet eivät istu asetettuihin raameihin.

Edellä mainitut haasteet huomioon ottaen oli niin saamelaisten kulttuurin kuin koko pohjoisimman Suomen elinvoimaisuuden näkökulmasta tarpeen luoda rahoituslähde, joka olisi kohdennettu nimenomaan saamelaisille. Saamelaiskäräjät on 3.5.2021 esittänyt työ- ja elinkeinoministeriölle sekä maa- ja metsätalousministeriölle saamelaiselinkeinorahaston perustamista saamelaisten perinteisten elinkeinojen ja saamelaiskulttuurin innovaatiota ja kehittämistä varten. Lapin liitto ja Lapin kauppakamari ovat ilmaisseet tukensa Saamelaiskäräjien esitykselle.

Saamelaiskäräjien esitys on tähän mennessä edennyt siten, että Pohjoisen Suomen ohjelmaan on kirjattu toimenpiteeksi Saamelaiskäräjien hallinnoiman saamelaisen elinkeinorahaston perustaminen saamelaisten yrittäjyyden ja saamelaisalueen elinvoiman sekä saamelaiskulttuurin ja perinteisten elinkeinojen kehittämiseksi.<sup>4</sup> Saamelaiskäräjät toivoo, että saamelaisen elinkeinorahaston perustaminen etenee tästä eteenpäin nopealla aikataululla, jotta saamelaista yrittäjyyttä, innovaatioita ja pohjoisimman Suomen elinvoimaa päästään pikaisesti kehittämään.

Edellä mainittujen rahoitukseen liittyvien seikkojen lisäksi Saamelaiskäräjät painottaa, että tulevaisuudessa alueiden kehittämisen tavoitteissa tulisi nykyistä laajemmin huomioida saamelaisten oikeudet alkuperäiskansana sekä ympäristö- ja ilmastonäkökulmat. Myös maailman turvallisuusympäristön muutokset heijastuvat monin tavoin Arktiselle alueelle ja saamelaisten oikeudet tulee ottaa huomioon myös turvallisuuteen ja varautumiseen liittyvissä asioissa entistä vahvemmin.

#### **Saamelaiskäräjien tarpeet tulevaisuuteen:**

- Saamelaiskäräjien osallistaminen EU:n alue- ja rakennepolitiikan lainsäädännön uudistamiseen uuden saamelaiskäräjlain 9 §:n mukaisella tavalla
- Saamelaiselinkeinorahaston perustaminen
- Aluekehittämisen tavoitteissa tulisi jatkossa näkyä nykyistä paremmin saamelaisten oikeudet sekä ympäristö- ja ilmastonäkökulmat

Saamelaiskäräjät kiittää hallintovaliokuntaa mahdollisuudesta kirjallisen asiantuntijalausunnon antamiseen.

Merk.

---

<sup>4</sup> Pohjoisen Suomen ohjelma. Valtioneuvoston julkaisuja 2025:13 s. 23.

Tuomas Aslak Juuso  
puheenjohtajan sijainen

Sarita Kämäräinen  
elinkeino- ja ympäristölakimiessihteeri

Asiantuntijalausunnosta päätti puheenjohtajan sijainen 17.3.2026.

SIGNATURES

ALLEKIRJOITUKSET

UNDERSKRIFTER

SIGNATURER

UNDERSKRIFTER

This document contains 3 pages before this page  
Dokumentet inneholder 3 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 3 sivua ennen tätä sivua  
Dette dokument indeholder 3 sider før denne side

Detta dokument innehåller 3 sidor före denna sida

authority to sign  
representative  
custodial

asemavaltuus  
nimenkirjoitusoikeus  
huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt  
firmateckningsrätt  
förvaltare

autoritet til å signere  
representant  
foresatte/verge

myndighed til at underskrive  
repræsentant  
frihedsberøvende